



KANADA (ONTARIO) SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMI VE BU PROGRAMIN TÜRKİYE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

*Filiz ZAYİMOĞLU ÖZTÜRK**
*Talip ÖZTÜRK***

Öz

Bu çalışmada Kanada'nın Ontario Eyaleti 2004 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programı tanıtılmış ve bu programla Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılı Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının yapıları, temel alınan yaklaşım, içerik, amaç, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme yaklaşımları bakımından incelenmiştir. Çalışmada Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı tarihi temellerinden itibaren incelenerek günümüzde uygulanan müfredat ile ilgili bilgiler verilmiş, ancak sayfa sınırlılığı nedeniyle Türkiye'de uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programına ayrıntılı şekilde yer verilmemiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; programların uygulandıkları sınıf seviyeleri, öğrenme alanları ve ünitelerin sınıflara göre dağılımı, programın amaçları, programda yer alan kazanım sayıları ve kazanımların derecelendirilmesi bakımından farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Program Geliştirme, Karşılaştırmalı Eğitim.*

CANADIAN ONTARIO PROVINCE SOCIAL STUDIES CURRICULUM AND ITS COMPARISON WITH THE TURKISH SOCIAL STUDIES CURRICULUM

Abstract

In this study, it was intended to introduce Social Studies Curriculum of Ontario Province of Canada which was implemented in 2004, then its

* Yrd. Doç. Dr. Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, filizzayimogluozturk@odu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr. Ordu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, talipozturk@odu.edu.tr

comparison with The Turkish Social Studies Curriculum which was implemented in 2005 in terms of structures, approaches, contents, purposes, learning-teaching processes and assessment-evaluation approaches. Ontario Social Studies Curriculum was examined from its historical roots until the current status; however Turkish Social Studies Curriculum is not examined in detail but examined in a comparative way. Document analysis, which is one of Qualitative research methods, was conducted in the research. In conclusion, it has been found that there are differences in class levels covered by the curricula, distribution of learning strands and units in grades, purposes, number of expectations and their classifications.

Keywords: *Ontario Social Studies Curriculum, Curriculum Development, Comparative Education*

1. GİRİŞ

Ülkelerin, gerek ekonomik gerekse bilimsel alanlarda diğer ülkelerle rekabet edebilmeleri için sahip olduğu bireyleri çağın gereklerine uygun bilgi, beceri ve tutumlar ile donatmaları gerekmektedir. Bunu sağlamak isteyen birçok ülke eğitim programlarının yenilenmesini ya da bütünüyle değiştirilmesini başlangıç noktası olarak kabul etmektedir. Bu nedenlerden dolayı eğitim ve buna bağlı olarak geliştirilen öğretim programları ülkeler için oldukça önemli olan bir çalışma alanıdır.

Öğretim programı kavramının, Roma döneminde Julius Caesar'ın askerlerinin kullandıkları yarış arabalarının üzerinde yarıştıkları oval piste verilen "izlenen yol" anlamındaki "curriculum" kelimesinden günümüz eğitimcilerine miras olarak bırakıldığı ve bu kavramının bugün günümüz okulları için büyük önem taşıdığı ortadadır (Oliva, 1988: 4). Good (1973, akt., Oliva, 1988: 6) öğretim programını, "derslerin sistematik gruplandırılması ya da belli bir ana alandan mezun olunabilmesi için ihtiyaç duyulan derslerin dizilişi" olarak tanımlamaktadır.

Ornstein ve Hunkins (1988: 6)'e göre öğretim programı; "bir faaliyet ile ilgili arzu edilen amaçlara ulaşabilmemiz için gerekli stratejilerin bulunduğu bir plan ya da yazılı metin" olarak düşünülebilir. Öğretim programına bu şekliyle yaklaşım Tyler ve Taba ile oldukça etkili olmuş, birçok araştırmacı bu tanımlamayı benimsemiştir. Küçükahmet (1997: 1)'e göre ise öğretim programı, "yaşam boyu süren eğitimin önceden belirlenmiş belli amaçlarının okul ya da sınıf ortamlarında öğrencilere kazandırılması için öğretmenlere kılavuzluk eden planlar bütünü" olarak belirtilmiştir. Yukarıdaki tanımların ışığında, öğretim programını eğitim programındaki genel amaçlara ulaşabilmek için bir vasıta ya da alt program olarak düşünmek mümkündür.

Ülkemizde uygulanmakta olan tüm öğretim programları gibi Sosyal Bilgiler Öğretim Programı da Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimlerince hazırlanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım ve öğrenci merkezli eğitim anlayışı temel alınarak 2005 yılında hazırlanan ve hala uygulanan söz konusu program yapısı gereği gelişmiş dünya ülkeleriyle karşılaştırılabilecek niteliktedir (MEB, 2005a; MEB, 2005b).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının etkililiğinin araştırılması uygulama sonuçlarının analiziyle mümkün olacaktır. Ancak etkililik analizlerinin sonuçları yansıtılırken başka ülkelerin bu alanda tarihsel süreçte yaptıkları çalışmaları ve izledikleri yöntemleri görmekte de yarar olduğu düşünülmektedir. Daha önce yapılmış olan bazı araştırmalar da, bu durumun önemini ortaya koymaktadır (Yazıcı, 2009; Eş ve diğ., 2010). Dolayısıyla bu çalışmada öncelikle, eğitim sisteminde Sosyal Bilgiler öğretimi bulunan ülkelerden biri olan Kanada'nın Sosyal Bilgiler Öğretim Programı geliştirme sürecine yer verilmiş daha sonra ise Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı tanıtılmış ve program ülkemizde uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile çeşitli açılardan karşılaştırmaya tabi tutulmuştur.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışmanın genel amacı, Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile Kanada'nın Ontario eyaletinde uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programını karşılaştırarak değerlendirmektir. Bu genel amaç kapsamında öncelikle programların yapısal olarak benzerlikleri göz önünde bulundurularak Kanada'daki Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının geliştirilme süreci incelenmiş ve sonra spesifik olarak Ontario eyaletinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, programı oluşturan öğeler irdelenerek değerlendirilmiştir. Program değerlendirmeleri, bir öğretim programının yetersiz kalan ya da istenildiği şekilde işlemeyen öğelerinin olup olmadığı; varsa aksaklıkların programın hangi öğelerinden kaynaklandığını belirlemek ve gerekli düzeltmeleri yansıtmak amacıyla yapılır. Bu bağlamda çalışmada, söz konusu iki öğretim programında yer alan temel yaklaşım, içerik, amaç, öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme yaklaşımları karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın Türkiye ve Kanada (Ontario) Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının karşılaştırılması açısından ilk olması nedeniyle ve program geliştirme uzmanlarına dönüt vermesi bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir. Ayrıca farklı ülkelerin öğretim programlarının ve öğretim süreçlerinin irdelenmesi, farklılıkların ve benzerliklerin ortaya konularak iyi örneklerin alana taşınması anlamında önemli olduğu değerlendirilmektedir.

3. YÖNTEM

Bu çalışma "betimsel araştırma" olarak nitelendirilebilir. Betimsel araştırmalar, olayların, objelerin, varlıkların, kurumların ve çeşitli alanların "ne" olduğunu betimlemeye çalışır (Kaptan, 1998). Araştırmada kapsamında incelenmeye tabi tutulan 2004 yılında yayınlanan ve uygulamaya konulan Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim programı eyaletin resmi internet sitesinden edinilmiştir ve bu eyaletin eğitim sistemi ile ilgili olarak alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırmada bu eyaletin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile Türkiye'de uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı mevcut

program metinleri ve yazılı çalışmalar üzerinden betimsel olarak karşılaştırılmıştır. Çalışma kapsamında karşılaştırma için Türkiye ve Kanada ülkelerinin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının seçilmiş olmasının nedeni araştırmacıların Ontario eyaletinde araştırma yapmak için bulunmaları, eğitim sistemini yakından tanımış olmaları, kaynaklara kolaylıkla ulaşabilmeleri ve böylece iki ülkenin eğitim sistemine vakıf olmaları şeklinde ifade edilebilir.

4. BULGULAR

Bu başlık altında araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmada elde edilen veriler sunulmuş ve alt başlıklar içerisinde değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

4.1. Kanada’da Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Tarihsel Gelişimi

1867 yılında Konfederasyon yasası ile kurulan bir ülke olan Kanada’ya “Sosyal Bilgiler”in gelişi, çocuk merkezli eğitim anlayışını benimseyen Amerika Birleşik Devletleri’ndeki ilerlemeci felsefe tarafından desteklenmiştir. 1930’lu yıllar Kanada tarihinde eğitimcilerin, program geliştirme uzmanlarının ve eğitimle ilgili diğer çalışanların ilerlemeci eğitimi hissettikleri dönem olmuştur. Bu dönemde, ilerlemeci felsefenin temel müfredat değişikliklerine zemin hazırladığı görülmektedir. Buradan hareketle Kanada’da müfredat değişikliği sürecini başlatan ilk eyalet 1931 yılında Saskatchewan ve ardından 1933 yılında Nova Scotia, 1936 yılında Alberta ve British Columbia, 1937’de Ontario ve sonraki üç yıl içinde Manitoba, New Brunswick ve Quebec olmuştur (Clark, 2004: 18). Bu yıllarda eyaletlerde okutulan Tarih, coğrafya, diğer sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi konuları disiplinlerarası bir yaklaşımla birleştirilerek “Sosyal Bilgiler” adıyla anılmaya başlanmıştır.

Kanadalı Sosyal Bilgiler eğitimcileri Amerikalı eğitimcilerden oldukça fazla etkilenmişlerdir (Clark: 2004: 17). Bu nedenle, önceleri Amerikan ortaokul derslerinden biri olarak tanınmış olan Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Amerikan eğitiminin

gelişimini takip etmiştir. Dolayısıyla Sosyal Bilgilerin Kanada’da bir ders olarak okutulması Amerika Birleşik Devletlerine kıyasla yenidir. 1930’lu yılların sonlarına doğru, Kanada eyaletlerinin müfredat fikirlerini paylaşmaları, yaklaşımları ve profesyonel gelişim stratejileri Kanada kültürünü koruma ve geliştirme çalışmaları üzerine yoğunlaşmıştır. 1930’lu yılların sonlarında gerçekleştirilen çalışmalar ile Kanada Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında, “Kanadalılık” oluşturma fikrini pedagojik ve ideolojik çerçevede geliştirme çalışmaları göze çarpmaktadır (Maynes and Straub, 2012: 2).

1930’lu ve 1940’lı yıllarda Kanada eğitim sisteminde “çocuk merkezli” ve “ilerlemeci” eğitim fikirlerinin, etkinlik-merkezli ve çocukların projeler yoluyla öğrendiği bir müfredat bulunmaktaydı. Bu fikirler ağırlıklı olarak Amerikan filozof “John Dewey”e dayandırılmaktaydı. 1960’lı yıllara gelindiğinde Kanadalı eğitimcilerin Amerika Birleşik Devletlerindeki “disiplinlerin yapısı”ndan oldukça etkilendikleri görülmektedir. Söz konusu yapı ile müfredatlar çeşitli Sosyal Bilimler disiplinleri üzerine yapılandırılmış ve öğrencilere tarihçi, coğrafyacı, siyaset bilimci vs. gibi düşündürülmek üzerine eğitimler verilmeye başlanmıştır. Bir diğer önemli etki ise müfredatın bazı temel ve önemli kavramların etrafında şekillendirilmesi gerektiği görüşünde olan Hilda Taba tarafından gerçekleştirilmiştir (Wright and Hutchison, 2010: 5).

ABD’nin etkisi 1960’lı yılların sonlarına doğru Hodgetts’in fikirleriyle bir nebze kırılmıştır. Hodgetts tarafından yapılan araştırmalar, ülkede vatandaşlık eğitimi ve tarih öğretiminde önemli atılımlar ve gelişmeler yapılması gerektiğini göstermiştir. Hodgetts’in çabalarının sonucunda 1970 yılında Kanada Sosyal Bilgiler Kurumu, Sosyal Bilgiler müfredatı için büyük miktarda materyal üretmiştir. Böylece Kanada eyaletleri daha çok Kanada içeriğine odaklanmışlar ve Kanadalı araştırmacılar da Kanada tarihi ve coğrafyası ile ilgili daha çok sayıda materyal üretmeye başlamışlardır (Wright and Hutchison, 2010: 6). Kanada eğitiminde bu “disiplinlerin yapısı” yaklaşımının etkileri hala görülmektedir.

Son 20 yıldır ise Kanada toplumu, ırkçılık, toplumsal cinsiyet, çevresel yıkım gibi sorunları eğitim sisteminde ön plana çıkarmıştır. Böylece yeni müfredatlar da, yenilenen güncel konularla odak değiştirerek geliştirilmeye çalışılmıştır (Wright and Hutchison, 2010: 6). Fakat bütün bunların yanında, Amerika’da NCSS (National Council for Social Studies) tarafından oluşturulan Sosyal Bilgiler Programı temel bir çerçeve oluştururken, Kanada’da ise eyaletler bazında henüz bu anlamda bir uzlaşma sağlanamamıştır (Maynes and Straub, 2012: 2).

İyi bir vatandaş yetiştirme amacı, Kanada tarihi boyunca Sosyal Bilgiler Öğretim Programının en önemli geleneksel amaçlarından biri olarak görülmüştür (Clark: 2004). Ayrıca, Sosyal Bilgiler derslerinde saha çalışmaları ve diğer araştırma projeleri ile araştırma ve iletişim becerileri kazandırılmakta; haritalar, küreler ve model aracılığıyla coğrafi beceriler, tarihsel kanıtlar yoluyla tarihsel bilgi kazanılmaktadır. Öğrenciler Kanadalı kimliğini anlayabilmek, tanıyabilmek ve bir anlayış geliştirmek için bu becerileri kazanmaktadır.

Kanada’da Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, “genişleyen ufuklar” yaklaşımı çerçevesinde düzenlenmiştir. Bu yaklaşımın tipik konu dizilimi, ilköğretimde ilk sınıflarda öğrencinin öncelikle kendisi ve ailesi, daha sonra çevresi, etrafındaki topluluklar ve diğer topluluklar şeklinde sıralanmaktadır. İlköğretimin son sınıflarında ise konular öğrencinin kendi eyaletiyle başlayıp tarihsel ve coğrafi olarak Kanada’nın bütününe yayılır ve daha sonra dünya tarihi günümüzün küresel politik, ekonomik ve sosyal ilişkileri şeklinde bir sıralama söz konusudur (Clark, 2004: 18).

Yukarıda verilen tarihsel gelişim özellikleri ile birlikte her eyalet kendi Sosyal Bilgiler Öğretim Programını hazırlamıştır. Kanada eğitim sisteminde Sosyal Bilgiler dersi müfredatı anasınıfından başlamakta ve 6. Sınıfı kapsamaktadır. Çalışma ilköğretim düzeyine odaklandığı için anasınıfına tablo’1’de yer verilmemiştir. Kanada Sosyal

Bilgiler Öğretim Programlarının eyaletler bazında sınıf düzeylerinde (1-6.sınıflar) hangi ünitelerden oluştuğu tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Kanada’da Eyaletler Bazında Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer alan Ünitelerin Dağılımı (Maynes and Straub, 2012: 110-113)

Eyaletler	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	4. Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf
British Columbia/ Yukon	Aileler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar	Grup karar verme	Kanada toplumunun özellikleri	Yerli kültürlerde kullanılan geleneksel teknolojiler	Göç, vatandaşlık ve Kanada eyaletlerinde insan hakları	Kanada’nın dünyadaki rolü
Alberta	Topluluk kavramına giriş	Kanada’nın dinamik toplulukları	Dünyada toplum kimlikleri	Toprak, tarih ve hikâyeler	Kanada’da hayat tarzlarından hikâyeler	Karar vermeye katılan vatandaşlar
Saskatchewan	Aile ve okul kuralları	Karar verme	Dünyayı keşfedelim: dünya toplulukları	Kimlik	Kimlik	Kanada’nın Atlantik komşularıyla ilişkileri
Manitoba	İletişim ve aidiyet	Kanada’daki topluluklar	Kırsal ve kentsel topluluklar	Kanada ve kuzey: yerler ve hikâyeler	Avrupa kolonilerinde ilk yerleşmeler (1600’den 1763’e)	Bir millet oluşturma (1867-1914)
Ontario	Yerel toplum	Dünyada üzerindeki toplulukların özellikleri	Kentsel ve kırsal topluluklar	Kanada’nın eyaletleri, toprakları ve bölgeleri	Kanada’da vatandaşlık ve yönetimdeki bakış	Kanada’nın dünya bağlantıları
Quebec	Geçmişten günümüze sosyal olguların ve yerlerin kıyaslanması	Bireyin toplumdaki varlığını yapılandırmak	1845’li yıllarda Yeni Fransa’da insanlar	-	1800’lü yıllarda Kanada toplumu	Çok kültürlü ve çok ırklı bir mozaik: Kanada
Atlantik Eyaletleri (Prince Edward Island, Nova Scotia, New Brunswick, Newfoundland ve Labrador)	Sosyal ve kültürel gruplar arasındaki benzerlik ve farklılıklar	Ekonomi	İnsanlar	Dünyamızı keşfedelim, Kanada’yı keşfedelim	Zaman içerisinde toplumlar	-
Northwest Territories / Nunavut	Aile, akraba ve toplum işbirliği	Toplumda yaşamak	Bölgemizdeki topluluklar	NWT’de Yüzler	Kuzey bölgelerinin kaynakları	Kanada’nın bölgeleri

Tablo 1 incelendiğinde, Kanada'daki tüm eyaletlerinde ünite ve konuların dağılışının genel hatlarıyla verildiği, eyalet bazında ünitelerin programın ana hatlarını çizdiği ve temel kavramları yansıttığı görülmektedir.

Tablo 1'de Sosyal Bilgiler içeriklerinin 1. sınıftan başlayıp ilköğretim 6. sınıfa kadar devam ettiği görülmektedir. Eyaletler bazında sınıflara göre içerikler karşılaştırıldığında çocukların gelişim özelliklerinin dikkate alınmadığı görülmektedir. Örneğin; 1. sınıf konuları incelendiğinde "Aileler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar", "Topluluk kavramına giriş", "Aile ve okul kuralları" ve "İletişim ve aidiyet" gibi temel konuların yanında bazı eyaletlerde "Yerel toplum" gibi çocukların gelişim özellikleri dikkate alındığında anlaşılması zor olan konulara yer verildiği dikkat çekmektedir.

Ayrıca bazı eyaletlerde sınıf düzeylerine yatay olarak bakıldığında somuttan soyuta, yakından uzağa ve sarmallık gibi ilkelerin göz önünde bulundurulmadığı dikkat çekmektedir. Saskatchewan örneğinde görülebileceği gibi; Anasınıfında 'Kimlik' (tabloda yer almamaktadır), 1.sınıfta "Aile ve okul kuralları", 2. sınıfta "Karar verme", 3. sınıfta "Dünya'yı keşfedelim: Dünya Toplulukları", 4. ve 5. sınıflarda "Kimlik" konusu işlendikten sonra 6. sınıfta "Kanada'nın Atlantik komşularıyla ilişkileri"ne yer verilmektedir. Söz konusu yapılanmaya bakıldığında "Kimlik" konusunun üç farklı sınıfta tekrar ettiği görülmekte, ancak bu konuların ardarda sınıf düzeylerinde verilmediği görülmektedir.

Konu içerikleri incelendiğinde, disiplinler arası bir yaklaşımdan ziyade etkili vatandaş yetiştirme konusuna ağırlık verildiği dikkati çekmektedir. Buradan anlaşılacağı gibi Kanada'nın genel anlamda Sosyal Bilgiler öğretiminden beklentisinin "etkili vatandaş yetiştirmek" olduğu görülmektedir. "Etkili vatandaşlık" kavramının tanımı ise ülkelerin geçmişleri, bugünkü durumları ve geleceğe yönelik hedeflerine göre değişiklik gösterebilir.

4.2. Ontario’da Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Geliştirilme Süreci

Ontario Eğitim Bakanlığı’nın 1937 yılında, tarih, coğrafya ve toplum çalışmalarını birleştirip onaylayarak yürürlüğe koyduğu Sosyal Bilgiler Öğretim Programına daha sonraki yıllarda görgü ve ahlak konuları da dâhil edilmiştir.

1970’li yıllarda Hilda Taba’nın “İlköğretim Sosyal Bilgilerde öğretmen el kitabı” adlı eseri Kanada üniversitelerinin “Sosyal Bilgiler müfredatı ve öğretim” bölümlerinde ders kitabı olarak okutulmuştur. 1973 yılında Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Hilda Taba’nın görüşlerinden oluşan yaklaşımı ve “değişim, farklılık, düzen, bireysellik, kamu yararı, gelenek ve kültür” gibi kavramları kullanmıştır. Taba tarafından ortaya atılan bir başka kavram ise “sarmal müfredat” olmuştur (Clark, 2004: 22). Sarmal müfredata örnek, farklı sınıf seviyelerinde belli kavramların içeriğinin gittikçe açılarak daha soyut hale getirilmesi ve kavramı öğrencinin doğrudan deneyimleyeceği noktadan uzağa doğru taşınması anlamına gelmektedir. Örneğin “birbirine bağımlılık” kavramı “aile”, “toplumsal hizmetler”, “uluslararası ticaret” gibi kavramlarla sıralı olarak ilişkilendirilebilir. Ontario müfredatı sarmal müfredat yaklaşımını benimsemiştir (Clark, 2004: 23). Ayrıca müfredatın, sorgulama becerileri, eleştirel düşünme ve çoklu bakış açıları üzerine odaklandığı belirtilmektedir (Shields and Ramsay, 2004: 43).

Goodson (1987: 28, Akt: Cavanagh, 2001)’ın da ifade ettiği gibi, Kanada Sosyal Bilgiler müfredatı genellikle “bir dizi dersin ardı ardına verilmesinden ziyade, birbirleriyle ilişkili ünite konuları” halinde verilmekteydi. Ontario’nun durumu Sosyal Bilgiler Öğretim Programının vatandaşlık eğitiminde yeni bir forma dönüştürülmesi öngörülmüştür. Fakat uygulamada, tarih ve coğrafya konularının ayrı konu alanları olarak öğretildiği eski modelden kurtulamamıştır.

Bununla birlikte Ontario Eğitim Bakanlığı 20. yüzyılın ilk yarısında özellikle eğitimde bir liberal-hümanist, ilerici yönü olan çocuk merkezli modeli yansıtmak için bir müfredat

tasarlamış ve çocuklar öğretimin pasif alıcıları olarak değil, aktif katılımcıları olarak kabul edilmişlerdir (Cavanagh, 2001: 407).

4.3. Ontario’da Sosyal Bilgiler Öğretim Programına Temel Olan Yaklaşım

Ontario Eğitim Bakanlığına göre Sosyal Bilgiler, yerel ve küresel bağlamda, insan topluluklarını incelemek ve anlamak amacıyla, onların çeşitli kültürel mirasları, fiziksel sistemleri ile vatandaşlık bilgisi konularını kapsamaktadır. Bu ders aracılığıyla öğrenciler; değişim, kültür, güç, dinamik ve çevre gibi önemli kavramları öğrenmekte, ülkenin temel dinamikleri ve vatandaşların rolünü kültürel bir çeşitlilik ve demokratik toplum açısından inceleme imkânı bulmaktadırlar (Ontario MOE, 2004: 2)

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının “çocuk merkezli” olduğu ve “yaparak-yaşayarak, düşünerek öğrenme” üzerinde durduğu ve ilerlemecilik anlayışı üzerine yapılandırıldığı görülmektedir. Ayrıca direkt olarak yapılandırmacılıktan bahsedilmese de bu yaklaşımın temele alındığı gözlenmektedir. Bununla birlikte öğretimde tarih ve coğrafyaya odaklanan disiplin temelli bir yaklaşım da benimsendiği dikkat çekmektedir.

4.4. Ontario’da Sosyal Bilgiler Öğretiminin Amaçları

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bir “şemsiye” görevi görmektedir; ancak bunun yanında bu dersin temel amaçları içerisinde “toplulukları incelemek ve anlamak” şeklinde belirtilmiş ayrı bir tanım da bulunmaktadır (Shields and Ramsay, 2004: 44). Ontario’nun Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bilgili vatandaş yetiştirmeyi merkeze almıştır, fakat aynı zamanda çalışma hayatında başarıyı teşvik edecek süreçler ve gerekli becerileri göz önünde bulundurmıştır (Shields and Ramsay, 2004: 42-43). Sosyal Bilgiler Öğretim Programının amacı ile ilgili “vatandaşlık eğitimi” ya da “genç bireylerin topluma aktif bir şekilde katılabilmeleri için gerekli olan bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması” şeklinde bir tanımlama yapmak mümkündür (Ross, 2006: 2).

Ontario Sosyal Bilgiler, tarih ve coğrafya öğretim programlarının temel amacı; temel bilgi, beceri ve tutumları öğrencilere kazandırmaktır. Dolayısıyla, bu öğretim programlarının hedefleri öğrencilerin;

- Sosyal Bilgiler, tarih ve coğrafya ile ilgili temel kavramları anlamalarını,
- Etkin araştırma ve iletişim için gerekli olan becerileri, stratejileri ve zihin alışkanlıklarını geliştirmelerini ve Sosyal Bilgiler, tarih ve coğrafya ile ilgili temel kavramları çeşitli öğrenme görevlerinde uygulanmalarını,
- Sosyal Bilgiler, tarih ve coğrafya yoluyla öğrendiği bilgi ve becerileri sınıf dışındaki dünyada da uygulamalarını ve kullanmalarını sağlamaktır (Ontario MOE, 2004: 3).

Yukarıda belirtilen amaçların birbirlerine göre üstünlüğü ya da önceliği olmayıp bu hedefler aynı derecede eşit ve önemli olduğu ifade edilmiştir (Ontario MOE, 2004: 3).

4.5. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Yapısı

Ontario'nun ilköğretim seviyesindeki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı diğer eyaletlerin programlarına göre farklılık göstermektedir. Birinci sınıftan altıncı sınıfa kadar program iki öğrenme alanı çerçevesinde organize edilmiş ve bunlar sırasıyla tarih ve coğrafya ile ilişkilendirilmiştir. Öğretim programı yedi ve sekizinci sınıflarda tarih ve coğrafya dersleri şeklinde iki ayrı disipline ayrılmıştır. Ontario'nun öğretme ve öğrenme yaklaşımı her iki ders için de aynı şekilde düzenlenmiş, beceri ve değerler müfredat kazanımları çerçevesinde yapılandırılmıştır (Ontario MOE, 2004). Şekil 1'de Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının yapısı gösterilmiştir.

Şekil 1: Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Yapısı



Şekil 1’de görüldüğü gibi Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı temelde öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Her bir öğrenme alanını ise üniteler ve üniteleri destekleyen genel kazanımlar ile özel kazanımlar oluşmaktadır. Özel kazanımlar ise “bilgi ve anlama kazanımları”, “soruşturma, araştırma ve iletişim becerileri” ve “uygulama kazanımları” şeklinde detaylandırılmıştır.

4.5.1. Öğrenme Alanlarının İçerikleri ve Sınıf Düzeylerine Göre Üniteler

1.-6. sınıflar için Sosyal Bilgiler Öğretim Programı “Kültürel Miras ve Vatandaşlık” ve “Kanada ve Dünya Bağlantıları” olmak üzere iki öğrenme alanı ve bu öğrenme alanını oluşturan üniteler halinde düzenlenmiştir (Ontario MOE, 2004: 8). Tablo 2’de, Sosyal Bilgiler Öğretim Programını oluşturan öğrenme alanlarının sınıf düzeylerine göre ünite içerikleri verilmiştir.

Tablo 2. Ontario Sosyal Bilgiler Programı Öğrenme Alanları, Üniteler ve Sınıf Düzeyleri

Öğrenme Alanları	Üniteler	Sınıf Düzeyleri
Kültürel Miras ve Vatandaşlık	İlişkiler, Kurallar ve Sorumluluklar	1
	Gelenekler ve Törenler	2
	Kuzey Kanada'da İlk Yerleşimler	3
	Ortaçağ Dönemi	4
	İlk Medeniyetler	5
	İlk Ulus Topluluklar ve Avrupalı Kâşifler	6
Kanada ve Dünya Bağlantıları	Yerel Toplum	1
	Dünyada Üzerindeki Toplulukların Özellikleri	2
	Kentsel ve Kırsal Topluluklar	3
	Kanada'nın Eyaletleri, Toprakları ve Bölgeleri	4
	Kanada'da Vatandaşlık ve Yönetimde Bakış Açıları	5
	Kanada'nın Dünya Bağlantıları	6

Tablo 2 incelendiğinde, her bir öğrenme alanına ait her sınıf düzeyinde bir ünite olduğu görülmektedir. Öğrenme alanlarını oluşturan ünitelerin içeriklerine bakıldığında öğrenme alanlarını yansıttığı düşünülmektedir. Bu bağlamda öğrenme alanlarının içeriklerinin neleri kapsadığını belirtmekte yarar vardır. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında belirtilen öğrenme alanları ve içerikleri;

- **Kültürel Miras ve Vatandaşlık Öğrenme Alanı:** Bu öğrenme alanında, geçmiş ve bugün arasındaki etkileşimlerin anlamalarına yardımcı olacak çeşitli konular, Kanada ve vatandaşların hak ve sorumluluklar ile çeşitli kültürel gruplar arasındaki ilişkiler öğrencilere tanıtılır. Öğrenciler, evde kurallar ve sorumluluklar gibi tanıdık kavramlar ile çalışmalarına başlarlar, kendi toplulukları içinde yer alan gelenekler, okuldaki önemli gün ve kutlamalarla çalışmalar devam eder. Daha sonrasında ise Kuzey Kanada, Ortaçağ toplumu ve ilk medeniyetlerin yerleşim özellikleri, Ulus halklar ve Avrupalı kâşifler incelenmektedir. Bu konular incelenirken, çağlar boyunca meydana gelen

önemli gelişmeler ele alınmakta, özellikle keşif, teknoloji ve devlet yönetiminin günümüz üzerindeki etkisi araştırılarak bunların Kanada'nın gelişimi üzerindeki etkilerini incelenmektedir. Öğrenciler içeriği her sınıf düzeyinde araştırma yaparak öğrenmektedirler (Ontario MOE, 2004: 20).

- **Kanada ve Dünya Bağlantıları Öğrenme Alanı:** Bu öğrenme alanında Kanada ve Kanada'nın dünyanın diğer ülkeleri ile olan ilişkileri üzerinde durulmaktadır. Öğrenciler çalışmalarına kendi çevrelerinden (örneğin kendi yerel toplulukları) başlayarak aşamalı bir şekilde diğer topluluklar, eyaletler, bölgeler ve Kanada bölgeleri ile bölgelerin bağlantılarına yönlendirmekte, Kanada'nın dünyadaki diğer ülkelerle olan ilişkileri incelenmekte, devlet yönetimi konusuna da giriş yapılmaktadır (Ontario MOE, 2004: 34).

4.5.2. Öğrenme Alanlarını Oluşturan Genel ve Özel Kazanımlar

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında (1-6. sınıflar) her sınıf için kazanımlar “genel kazanımlar” ve “özel kazanımlar” olmak üzere iki ayrı başlıkta yer almaktadır (Ontario MOE, 2004: 7). Bunlar;

- Genel kazanımlar; öğrencilerin her sınıf sonuna kadar elde etmesi ve uygulaması beklenen genel anlamda bilgi ve becerileri tanımlar.
- Özel kazanımlar; genel kazanımların belirli yönleri üzerine odaklanmış ve daha ayrıntılı olarak belirlenen bilgi ve becerileri tanımlar.

Ayrıca öğretim programında bahsedilen özel kazanımları oluşturan maddeler ise şu başlıklar altında toplanmıştır (Ontario MOE, 2004: 7);

- Bilgi ve Anlama
- Sorgulama / Araştırma ve İletişim Becerileri

- Uygulama
- Harita, Küre ve Grafik Becerileri (Bu kısım sadece “Kanada ve Dünya Bağlantıları” öğrenme alanında yer almaktadır)

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programını oluşturan kazanımların sınıf düzeylerine göre dağılımı tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kazanım Sayılarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı (Ontario MOE, 2004: 21-77)

Öğrenme Alanları	Sınıf	Kazanım Sayılarının Dağılımı				Toplam
		Bilgi ve Anlama	Soruşturma ve İletişim Becerileri	Uygulama	Harita, Küre, Grafik Becerileri	
Kültürel Miras ve Vatandaşlık	1	6	5	3	-	14
	2	5	5	2	-	12
	3	8	6	5	-	19
	4	7	7	3	-	17
	5	8	7	3	-	18
	6	7	8	5	-	20
Kanada ve Dünya Bağlantıları	1	5	4	3	6	28
	2	4	4	2	6	16
	3	5	6	3	4	18
	4	10	5	4	9	28
	5	10	6	3	1	20
	6	9	6	4	6	25
Toplam		94	69	40	32	-

Tablo 3 incelendiğinde, “Kanada ve Dünya Bağlantıları” Öğrenme alanına ait kazanım sayılarının “Kültürel Miras ve Vatandaşlık” öğrenme alanındakilere oranla daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Bu fazlalığın nedenin ise “Kanada ve Dünya Bağlantıları” öğrenme alanına has olan “Harita, Küre ve Grafik Becerileri” ne yönelik kazanımların (32 adet) bu öğrenme alanı içerisinde yer almasından kaynaklandığı görülmektedir. Kazanım sayılarına odaklanıldığında en fazla kazanım sayısının “bilgi ve anlama” alanında (94 adet), en az kazanım sayısının ise “uygulama” alanında (40 adet) olduğu görülmektedir. Ayrıca 1. sınıftan 6. sınıfa kadar her iki öğrenme alanını oluşturan

kazanım sayılarına bakıldığında çocukların gelişim özelliklerine göre uygun olduğu düşünülmektedir.

4.6. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Süreçleri

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ölçme ve değerlendirme süreçlerine önemli bir yer ayırmıştır. Bu öğretim programına göre ölçme ve değerlendirmenin temel amacı “öğrencinin öğrenmesini geliştirmek” olarak ifade edilmiştir (Ontario MOE, 2004: 9). Ölçme aracılığıyla elde edilen bilgiler, öğretmene öğrencilerinin zayıf ve güçlü yönlerini değerlendirebilmelerini, her sınıf ve üniteye yer alan kazanımların gerçekleştirme seviyelerinin tespit edebilmeleri açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Programda belirtilen veriler aynı zamanda öğretmenin uygulayacağı öğretim yöntem ve tekniklerini ele almakta, sınıf uygulamalarının etkililiğinin genel olarak değerlendirilebilmesine olanak sağlamaktadır (Ontario MOE, 2004: 9).

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, ölçme ve değerlendirmenin geçerli ve güvenilir olması için öğretmenlerin aşağıdaki stratejileri kullanmasını önermektedir (Ontario MOE, 2004: 9);

- Öğrenci öğrenmesine ve ne kadar iyi öğrenebildiklerine odaklanmalıdır.
- Kazanımlarda belirtilmiş olan bilgi ve beceriler üzerine inşa edilmelidir.
- Çeşitlilik arz etmeli, belli bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmeli, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak fırsatlar sunulmalıdır.
- Kullanılan öğrenme etkinliklerine, öğretimin amaçlarına, öğrencilerin ilgi ve beklentilerine uygun olmalıdır.
- Öğrencilere karşı adil bir anlayış benimsemelidir.

- Özel öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- Dil öğrenen öğrencilerin (İngilizce ya da Fransızca) ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.
- Öğrencilere net talimatlarla yönlendirici özellik taşınmalıdır.
- Öğrencilerin kendi öğrenmelerini değerlendirmelerine ve özel hedefler belirlemelerine yardımcı olmalıdır.
- Öğrencilerin kazanımları gerçekleştiğini kanıtlayan öğrenci çalışması örneklerini içermelidir.

Bir öğrencinin başarı seviyesi, öncelikle özel kazanımlar, daha sonra da genel kazanımlar bazında değerlendirilir. Öğretmen, hangi özel kazanımların, genel kazanımlara ulaşmayı sağladığını bilmelidir (Ontario MOE, 2004: 10).

Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında ölçme ve değerlendirmeye yönelik bilgi ve beceri kategorileri aşağıdaki gibi tanımlanmıştır (Ontario MOE, 2004: 11). Bunlar;

- Bilgi ve Anlama: Her sınıfta yer alan spesifik konu içeriği (bilgi), ve bu konunun anlam ve içeriğinin kavranması (anlama) söz konusudur.
- Düşünme: Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerinin kullanımı ve sürecini içermektedir.
 - a. Becerilerin planlanması (araştırmaya odaklanma, bilgi toplama araştırmayı düzenleme)
 - b. Becerilerin uygulanması (analiz, sentez, değerlendirme)
 - c. Eleştirel ve yaratıcı düşünme süreci (sorgulama, problem çözme, karar verme, araştırma)

- İletişim: Anlamın çeşitli şekillerde aktarılmasını içermektedir.
 - a. Sözlü (hikâye, rol oynama, şarkı söyleme, tartışma)
 - b. Yazılı (rapor, mektup, günlük)
 - c. Görsel (model, harita, şema, video, bilgisayar grafikleri)
- Uygulama: Konular arasında bağlantılar kurmak için kazanılan bilgi ve becerilerin kullanımını içermektedir.

Öğretmenler, öğrenci başarısını değerlendirmede yukarıdaki kategorileri temel alan 4'lü dereceli (sınırlı etkili, kısmi etkili, oldukça etkili ve tam etkili) bir rubrik (dereceli puanlama anahtarı) kullanmaktadırlar. Öğretmenler etkili bir ölçme değerlendirme için öğrencilerin bu dört kategoride değerlendirildiklerinden emin olmalıdır. Belli kazanımların gerçekleştirilmesi, uygun kategoriler ekseninde değerlendirilmelidir.

4.7. Türkiye ve Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Karşılaştırılması

Bu başlık altında, her iki programın yapısal, içerik, yaklaşım, amaçlar, ölçme-değerlendirme gibi açılardan karşılaştırmalar yapılmıştır.

4.7.1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Yapısal ve İçerik Olarak Karşılaştırılması

Her iki ülkenin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında görülen en temel fark, programların uygulandığı sınıf düzeyleriyle ilgilidir. Kanada'nın Ontario Eyaletinde uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programının içeriği anasınıfından başlamakta (2004 Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı anasınıfı içeriklerine yer vermemektedir) ve altıncı sınıfı kapsamakta iken Türkiye'de uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın içeriği dördüncü sınıftan itibaren başlamakta ve yedinci sınıfa kadar devam etmektedir.

Türkiye ve Ontario'nun Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarına bakıldığında her iki öğretim programının da öğrenme alanları üzerine yapılandırıldığı görülmektedir. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları; “Kültürel Miras ve Vatandaşlık” ile “Kanada ve Dünya Bağlantıları” olmak üzere iki başlık altında toplanmaktadır. Türkiye de ise bu öğrenme alanları; “Birey ve Toplum”, “Kültür ve Miras”, “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”, “Üretim, Dağıtım ve Tüketim”, “Zaman-Süreklilik ve Değişim”, “Bilim, Teknoloji ve Toplum”, “Gruplar-Kurumlar ve Sosyal Örgütler”, “Güç-Yönetim ve Toplum” ve “Küresel Bağlantılar” olmak üzere toplam dokuz başlık altında toplanmıştır.

Her iki Sosyal Bilgiler Öğretim Programının yapısı incelendiğinde, öğrenme alanlarının ünitelerden oluştuğu, ünitelerin ise kazanımlardan oluştuğu görülmektedir. Ancak Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında olduğu gibi kazanımlar genel ve özel kazanımlar şeklinde değil sadece “kazanım” şeklinde yer almaktadır. Ayrıca her iki öğretim programı arasında öğrenme alanları sayılarından dolayı ünitelendirme ve ünitelerin sınıf düzeylerine göre dağılımında ciddi farklılıklar görülmektedir.

İçerik itibariyle her iki öğretim programında yer alan öğrenme alanlarının birbirine yakın konuları içerdiği söylenebilir. Ancak Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan “Kuzey Kanada'da İlk Yerleşimler”, “Kanada'nın eyaletleri, toprakları ve bölgeleri”, “Kanada'nın dünya bağlantıları” vb.' spesifik konuların, Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında “Ülkemiz ve Dünya” ve “İpek Yolunda Türkler” gibi daha genel ifade edildiği görülmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim programının daha geniş bir yelpazeden daha kapsayıcı bir içerikle hazırlandığı, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim programının ise bu bağlamda daha sınırlı bir içeriğe sahip olduğu düşünülmektedir.

Ülkemiz Sosyal Bilgiler Öğretim Programında temel öğeler olarak beceri, değer ve kavram öğretiminin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca ders içi, diğer derslerle ve ara disiplinlerle ilişkilendirme her öğrenme alanında önemli bir yere sahiptir. Bu şekilde bir ilişkilendirmenin Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim programında yer almadığı görülebilmektedir.

Her iki öğretim programı içeriklerinin sınıflara göre başlama düzeylerinin farklı olması nedeniyle, programlarda yer alan kazanım sayılarının sınıf düzeylerine göre 4-6. sınıflar arasında karşılaştırılması tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Türkiye ve Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Sınıf Düzeylerine (4.-6. Sınıflar) Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyleri	Ülke Programları	Kazanım Sayıları
4. Sınıf	Türkiye	46
	Ontario	45
5. Sınıf	Türkiye	46
	Ontario	38
6. Sınıf	Türkiye	43
	Ontario	45

Tablo 4 incelendiğinde, 4. sınıf düzeyinde Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 46, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 45 kazanım; 5. sınıf düzeyinde Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 46, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 38 kazanım; 6. Sınıf düzeyinde ise Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 43, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 45 kazanım olduğu görülmektedir. Her iki öğretim programında yer alan öğrenme alanı sayıları farklı olsa da kazanım sayıları anlamında dikkate değer bir farklılık olmadığı söylenebilir. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı söz konusu üç sınıf düzeyinde toplam 128 kazanıma sahip iken, ülkemiz Sosyal Bilgiler Programında dokuz öğrenme alanında toplam 135 kazanımın yer aldığı görülmektedir.

4.7.2. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki Yaklaşımın Karşılaştırılması

Hem Türkiye hem de Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programları geliştirilme sürecinde Amerika Birleşik Devletlerinin Sosyal Bilgiler anlayışını temele aldığı için yapılandırmacı yaklaşım her iki öğretim programın da temelini oluşturmaktadır. Türkiye de yapılandırmacı yaklaşımın temel alındığı bir anlayış açık bir şekilde ifade edilirken, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında programın yaklaşımının ilerlemecilik anlayışını temele aldığı ve “çocuk merkezlilik” vurgulanmaktadır. Bununla beraber, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan ifadelerden anlaşılacağı üzere bu programda da yapılandırmacı yaklaşımın temel alındığı söylenebilir.

4.7.3. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Amaçlar Yönünden Karşılaştırılması

Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim programının amaçları incelendiğinde, Türk milli eğitim sisteminin genel amaçlarında belirtilen millî hedeflerin Sosyal Bilgiler öğretim programında belirtilen 17 özel hedefle uyum içerisinde olduğu görülmektedir (MEB, 2005a; MEB, 2005b). Başka bir ifadeyle Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programı millî menfaatleri merkeze alan bir özellik taşımaktadır. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının da, önceki bölümlerde ifade edildiği şekliyle etkili vatandaşlık eğitimi ve gençlerin araştıran, soran ve sorgulayan bireyler olarak ülke menfaatlerine uygun yetiştirmelerini amaçlamaktadır. Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programıyla bu anlamda farklılaşma söz konusu değildir.

4.7.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerinin Karşılaştırılması

Her iki öğretim programının ölçme ve değerlendirme süreçleri karşılaştırıldığında en önemli farklardan bir tanesi kazanımların öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre derecelendirilmesinde görülmektedir. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda kazanımları değerlendirmenin daha sağlıklı yapılabilmesi amacıyla öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak yukarıda belirtildiği gibi dört farklı seviyeye ayrılmıştır.

Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda ise buna benzer bir uygulama söz konusu değildir. Öğrenci merkezli ve yapılandırmacı anlayışı benimseyen Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı bu yapıya uygun olarak alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine yer vermektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan bu ölçme ve değerlendirme teknikleri hem süreç hem de sonuç değerlendirmenin yapılması için; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz ve akran değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, dereceli puanlama anahtarı (rubrik), çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu testler vb. yöntemlerin uygulanmasının üzerinde önemle durmaktadır.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Her alanda yeni bir işe başlandığı zaman ilk yapılması gereken ilgili alanda yapılan diğer çalışmaları incelemek olmalıdır. Ülkemizde 2005 yılında uygulanmaya başlanan Sosyal Bilgiler Öğretim programının etkililiğini ortaya koymak bu alanda çalışan her akademisyen ve uygulamacının sorumluluğu olmalıdır. Farklı ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının incelenmesi ve ülkemiz programıyla farklılık ya da benzerliklerinin ortaya konması öğretim programımızın gelişimine ve iyileştirilme sürecine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının tanıtılmasının ve ülkemizde uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile karşılaştırılmasının temel amacı, Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarına daha geniş ölçekli ve değişimi destekleyen bir anlayışla bakabilmeyi sağlamaktır. Bu bağlamda çalışmanın alt amaçları doğrultusunda elde edilen bulgulardan aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Bunlar;

Araştırmanın alt amaçlarından biri olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının temel aldığı yaklaşım anlamında bakıldığında hem Türkiye hem de Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının geliştirilme sürecinde Amerika Birleşik Devletlerinin Sosyal

Bilgiler için temele aldığı yapılandırmacı yaklaşımı temele aldıkları görülmektedir. Bu anlamda her iki sosyal bilgiler öğretim programının aynı anlayış çerçevesinde eğitim verdiği ve aynı öğretim anlayışına sahip oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Bir diğer araştırma amacı ise sosyal bilgiler programlarının amaçlar bağlamında karşılaştırılmasını içermektedir. Bu alt amaç doğrultusunda öğretim programlarına bakıldığında; her iki öğretim programının da etkili vatandaş yetiştirme üzerine odaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma alt amaçlarından biri ise sosyal bilgiler öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının karşılaştırması şeklindedir. Bu bağlamda Ontario sosyal bilgiler öğretim programının tek bir rubrik üzerinde ölçme değerlendirme sürecine odaklandığı, Türkiye sosyal bilgiler öğretim programında ise ölçme değerlendirme anlayışının çeşitli ölçme araçlarıyla desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın alt amaçlarından biri olan sosyal bilgiler öğretim programlarının yapısal ve içerik olarak karşılaştırılması sonucunda en temel farkın sosyal bilgiler dersinin okutulduğu sınıf düzeyleri ile ilgili olduğu görülmüştür. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programının dikkati çeken en önemli özelliği ise anasınıfında sosyal bilgiler dersi olmasına rağmen Programda yer verilmemesi ve 1.sınıftan 6. sınıfa kadar Sosyal Bilgileri, 7. ve 8. sınıflarda ise tarih ve coğrafya derslerine ait amaçları ve içerikleri tek bir program çatısı altında vermesidir. Bu durum çocukların gelişim özelliklerinin dikkate alınmadığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Söz konusu her üç ders içinde aynı öğrenci değerlendirme rubriğinin kullanılması kanıt olarak gösterilebilir. Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ise sadece Sosyal Bilgiler başlığı altında 4-5. ve 6-7. sınıflar için iki ayrı öğretim programı uygulamaktadır. Bu bağlamda ülkemiz öğretim programlarının çocuk odaklılık ilkesine hizmet edecek nitelikte olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda Ontario'da Sosyal Bilgiler dersinin

anasınında başlaması, Türkiye Sosyal Bilgiler öğretim programları için bir örnek niteliğinde olabileceği değerlendirilmektedir.

Yukarıdaki bulgulardan elde edilen sonuçlara ek olarak; Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının sarmallık ilkesini benimsediği görülmektedir. Bu sarmallık ilkesinin somut olarak görülebildiği alanlar ders içi ilişkilendirmeler, diğer derslerle ilişkilendirmeler ve ara disiplinlerle ilişkilendirmelerle sağlanmaktadır. Bu ilişkilendirmeler Sosyal Bilgilerin sadece kendi sınıf seviyesinde değil diğer sınıf seviyelerinde okutulan Sosyal Bilgiler dersleriyle de bağ kurulmasını zorunlu hale getirmektedir. Ayrıca Fen ve Teknoloji, Matematik ve Türkçe gibi diğer derslerle de ilişkilendirmeler programın etkililiğini ve kalıcılığını arttırmaktadır. Söz konusu ilişkilendirmelerin sağladığı yararların yanında öğreticilerin işlerini karmaşıklaştırdığı da gözlenmektedir. Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programında ise sarmallık ilkesinden bahsedildiği bilinmekte ancak içerikte bu ilkenin ilişkilendirmeler anlamında olmadığı, programın tek bir yapıda hazırlandığı ve sadece sınıf düzeyinde konuya odaklı hazırlandığı görülmektedir.

Her iki Sosyal Bilgiler Öğretim Programları öğrenme-öğretme süreçleri açısından incelendiğinde, ülkemiz Sosyal Bilgiler Öğretim Programında, Ontario Sosyal Bilgiler Öğretim Programına oranla daha ayrıntılı bilgilendirme yapıldığı görülmektedir. Bu şekilde açıklamaların programda yer alması öğretim programının uygulayıcılarına kolaylık sağlayacağı ve daha iyi rehberlik edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Cavanagh, S. L. (2001). "The Pedagogy of the Pastor: The Formation of the Social Studies Curriculum in Ontario." Canadian Journal of Education 26, 4: 401–417.
URL: <http://www.csse-scee.ca/CJE/Articles/FullText/CJE26-4/CJE26-4-Cavanaugh.pdf> adresinden 10 Haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.

- Clark, P. (2004). The Historical Context of Social Studies in English Canada. In A. Sears and I. Wright, eds., *Challenges and Prospects for Canadian Social Studies*. Vancouver: Pacific Educational Press.
- Eş, H., M. Sarıkaya, F.T. Ekici ve E. Ekici. (2010). "Türkiye MEB ve Ontario (Kanada) Eyaleti Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılarak Değerlendirilmesi." *E-Journal of New World Sciences Academy*, Vol. 5, No. 2. URL: http://www.newwsa.com/makale_detay.asp?d=2&makale_detay_id=1189 adresinden 10 Haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim Programları ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- M.E.B. (2005a). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, URL: <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx/> adresinden 10 Haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.
- M.E.B. (2005b). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6-7. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, URL: <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx/> adresinden 10 Haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Maynes, N. and J. Straub. (2012). *Social Studies: Innovative Approaches for Teachers*. Toronto, Ontario: Pearson Canada Publishing.
- Oliva, P. F. (1988). *Developing the Curriculum*. New York: Scott, Foresmand & Company.
- Ontario Ministry of Education. (2004). *The Ontario Curriculum Social Studies Grades 1 to 6 History and Geography Grades 7 and 8*. URL: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/curriculum/elementary/ssstudies18curr.pdf> adresinden 10 Haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Ornstein A. C. and Hunkins F. P. (1988). *Curriculum: Foundations, Principles and Issues*. New Jersey: Prentice Hall.

- Ross, E. W. (2006). The Struggle for the Social Studies Curriculum. In E. W. Ross, *The Social Studies Curriculum, Purposes, Problems and Possibilities*. Albany, New York: State University of New York Press.
- Shields, P. and Ramsay, D. (2004). Social Studies across English Canada. In A. Sears and I. Wright. eds., *Challenges and Prospects for Canadian Social Studies*, (pp. 38-54). Vancouver: Pacific Educational Press.
- Wright, I. and D. Hutchison. (2010). *Elementary Social Studies, A Practical Approach to Teaching and Learning*. Vancouver: Pacific Educational Press.
- Yazıcı, K. (2009). “Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Bu Programın Türkiye’deki Sosyal Bilgiler Öğretim Programı İle Karşılaştırılması.” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. URL: <http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/dergi/sayi22/YAZICI,%20Kubilay.pdf> adresinden 10 Haziran 2013 tarihinde erişilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The relevant departments of the Ministry of National Education in Turkey prepare all of the curricula being implemented, such as Social Studies Curriculum. The Social Studies Curriculum, which was prepared in 2005, was based on the “constructivist” and “student-centered approach” in education, is still implemented throughout the country. In terms of its basis of the nature of the program, Turkish Social Studies Curriculum is comparable to the developed countries of the world.

It is possible to determine the effectiveness of the Social Studies Curriculum of Turkey by analyzing the implementation results. This process is thought to bring benefits within the historical perspective, when compared to the other countries, which implement Social Studies lessons in their education systems. In this study, therefore, first The Canadian Social Studies Curriculum development process is included, later Ontario Social Studies Curriculum is introduced and finally the elements of The Turkish Social Studies Curriculum such as content, aims, elements are examined.

The overall objective of this study is to evaluate Turkish Social Studies Curriculum and Canadian (Province of Ontario) Social Studies Curriculum by comparing them. Within the scope of this objective, both of the curricula are primarily examined for the general purpose of considering the structural similarities of the development processes. The Ontario Social Studies Curriculum was specifically examined to reach this evaluation. Curriculum evaluations are done with a purpose to detect problematic elements of the curriculum, or done whether it is insufficient, and if so, due to which elements of the curriculum. The study is seem to be the first one which takes both Turkish and Canadian (Ontario), Social Studies Curricula for comparison, it is thought to be important to give feedback to the policy-makers and curriculum development experts.

Method

This research can be characterized as “descriptive research”. Descriptive research attempts to identify events, objects, assets, and institutions in various fields (Kaptan, 1998). In the research, Province of Ontario Social Studies Curriculum was obtained from the official website of the province, and review of the literature was done about both Canadian and the Ontario's education system and Social Studies education. The current texts of Ontario Province's social studies curriculum, which was published in 2004, and The Turkish Social Studies Curriculum were compared descriptively based on the official documents. The reasons for researchers to select Ontario for comparison

can be counted as that they visited the province of Ontario, had a chance to get to know Canadian Social Studies Curriculum closely and reached the resources easily.

Findings

In the study it was found that while Ontario Social Studies Curriculum content starts from the first grade and goes through sixth grade, The Turkish Social Studies Curriculum starts in the fourth grade and covers through seventh grade. It can be seen that both Turkey and the Ontario Social Studies curriculum programs are constructed on the “learning strands” and “units”. However, Turkish Social Studies Curriculum does not include general and specific expectations as Ontario Social Studies curriculum does; it is the expectations in general. Also, it has been seen that there are significant differences in distribution of expectations according to grade level. Also in Ontario Social Studies Curriculum, the connections with other courses are not stated. And, it can be said that both curricula includes nearly similar contents. The Turkish Social Studies Curriculum emphasizes the importance of instruction the skills, the value and the concepts as the basic elements and therefore shows evidence of spiral curriculum.

Constructivist approach of understanding compromises both Turkish and Ontario Social Studies Curriculum owing to their basis stays under the United States’ Social Studies Curriculum. Turkish curriculum clearly states that it is based on the constructivist approach, while Ontario Social Studies Curriculum expresses the sense of progressivism foundation and the “child-centered” approach it has. But it is clearly seen that it has the constructivist approach.

Within the analysis of the purposes of the Social Studies curriculum in Turkey, it is seen that it is in compliance with Turkish National Education’s 17 specific aims. In other words, Turkish Social Studies Curriculum is centered on national interests. On the other hand, the Ontario Social Studies Curriculum aims to create effective citizenship education for young people who are investigating and asking appropriate questions. There is a sense of differentiation about this between the both curricula.

Assessment and evaluation processes in the two curricula seem to have one of the most important similarities. The Province of Ontario divided Social Studies Curriculum’s expectations into four different levels in order to get more healthy outcomes assessment, which at the basis takes the students’ individual differences into account. For the Curriculum of Social Studies Education in Turkey, there is a similar application. Turkey adopts a student-centered and constructivist understanding of the structure of the Social Studies curriculum in accordance with the alternative measurement and assessment techniques. Turkish Social Studies Curriculum includes assessment and evaluation techniques such as; interviews, self-and peer evaluation forms, student portfolios, projects, posters, rubrics, multiple-choice examinations, fill

in the blank questions, matching, short-answer examinations, open-ended questions, and so on.

Conclusion and Discussion

Examination of the Social Studies curricula of different countries helps to reveal differences or similarities in education curricula, and this will contribute to the development and improvement process.

Both of the Social Studies Curricula are analyzed in terms of teaching-learning process and it has been concluded that Social Studies Curriculum in Turkey has more detailed information compared to the Ontario Social Studies Curriculum. The reason of this might be the terrestrial area difference, and the population differences and administrative structural differences. Further research need to be conducted to find answers for these reasons.